

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG.
AZ „ELSŐ SZÉKELY HÁZI-IPARI ORSZÁGOS SZÖVETKEZET” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előjárók, papok és gazdasági egyetemi tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.
Helyközi telefon 15. sz.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
B E T E G H P Á L
LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 81. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szög 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyilat-tár sora 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári osek- és kiíring 10,489. szám

Politikai perspektíva.

Fáradtan és unott egykedvűséggel zakatolt a nyári ülésszak utolsó napjaiban a sok viharban és szenvedélyes tusákban megszületett törvényhozás munkakereke. Sablonos feladatokon esett keresztül, tulnyomó részben; sem az idő, sem a hangulat nem kedvezett életrevaló akcióknak. Hónapok visszhangos választási lármája után a természeti törvény következtességével állott be a reakció a külső perifériákon és a fővárosban egyaránt és közömbösen nézték annak a parlamentnek első szárnypróbálgatását, a mely Magyarország egész jövőjére kiható, döntő reformok megvalósítására van hivatva.

A politikában beállott vakáció, nyugalom jól esett politikusoknak és a politika iránt érdeklődő közönségnek egyaránt és ha ez az idő arra szolgált, hogy friss erőt és objektív tisztán látást szerezzenek mindazok, a kik a közügyeket a legdöntőbb fórumokon intézik, úgy erre a nyugodt erögyűjtésre az ország érdekében szükség is volt.

A hosszúnak látszott vakáció gyorsan a vége felé közeledik. Benne vagyunk a szeptember hónapban, melynek utolsó felében újra összeülnek a törvényhozók, a kik elé az ország elodáhatatlan igényei és szükségletei, valamint a törvényben megállapított naptári terminusok súlyos problémákat tárgyalnak.

Az államháztartás rendje szerint a jövő évi költségvetés elintézése volna az első teendő, a melyet azonban más sürgősebb feladatok alighanem háttérbe fognak szorítani. Ez év őszén kell összeülnie a delegációnak, a melynek munkáját a normális elintézési valók mellett sajnos fajt a complits kényszerű tudomásulvétele is fogja képezni. Bosznia és Hercegovina annexiója, Magyarország és a monarchia érdekében oly korszakalkotóan fontos ezen lépés, hatalmi szóval, a nemzet érületének, gondolkodásának kutatása és meghallgatása nélkül befejezett ténynyé vált. Hónapokon keresztül benne éltünk az ennek nyomán támadt izgalmakban és most viselnünk kell azokat a horribilis költségeket, a melyeket az annexió ténynyé felidézett. A milliókat már elköltötték és most roánk vár az a feladat hogy, ezt tudomásul

vegyük és a fedezetről gondoskodjunk. Semmiképen sem ideális állapot egy önálló, szabad rendelkezéssel bíró nemzet szuverénitása szempontjából, különösen akkor, a mikor egyidejűleg nem történt törvényhozási intézkedés Bosznia-Hercegovina közjogi állása és hovatartozására nézve.

A magyar delegációnak lesz alkalma hallani Aehrenthal külügyminiszter eljárásának indokait és mérlegelni az eljárás célszerűségét és szükségességét és ennek kapcsán bizonyára érdekes vita lesz a plenaris ülésen.

A delegáció munkálkodása a kormány tagjait és a törvényhozók egy részét elvonván, vagy lekötve, minden valószínűség szerint ismét rövid szünet fog beállni a képviselőház tanácskozásában és legfeljebb a bizottságok fogják a hozzájuk utal munkaanyagot feldolgozni.

Az a nagy kérdés, a mely már körülbelül novemberben ugyszólván kizárólag fogja foglalkoztatni a törvényhozást: a közigazgatási önállóság megteremtésének, vagy a közösség fenntartásának kérdése. Ez annak kapcsán kerül napirendre, hogy a közös bank szabadalma lejár és a bankszabadalom megújítása iránt törvényjavaslatot fog a kormány benyújtani. A kik a nemzeti bankért folytatott küzdelmet, elszántsággal fognak belemenni a parlamenti kampányba. A kormány bankjavaslata még nem ismeretes és így a harc méreteiről előre képet alkotni nem lehet, de az elvi álláspontok ismerete mellett nem lehet kétséges, hogy az önállóság és közösség hívei között erőteljes mérkőzés várható. Közrejátszik az a bizalmatlanság is, a mely a kormány választójogi programja iránt viseltetik és alighanem a bankkérdésben megvívandó csata lesz az első alkalom, a mikor a kormány nyílt, félre nem érthető és minden kétértelműségtől ment, záros határidőre szóló, kötelező programvallás szüksége előtt fog állni.

A mint tehát így az előjelekből ítélve, a parlament őszi munkálkodása fest, minden valószínűség a mellett szól, hogy a napirendre kerülő nagy kérdésekben ez lesz a legelső alkalom a mérkőzésre a kormány és ellenzék között.

A nyiregyházai gazdasági nagygyűlés.

A Magyar Gazdaszövetség nyiregyházai nagygyűlése felé fordul az egész ország gazdatisadalmának a figyelme. Szeptember huszadikán Nyiregyházra irányozza a magyar közvélemény tekintetét, hol több ezernyi gazda százezrek és milliók nevében fog megszólalni, hogy feleletet adjon a legujabb idők nagy kérdéseire, hogy végre öntudatra ébredve akaratot nyilvánítsa és választ adjon az itt-ott fölmerülő vádaskodásra is.

Mióta Károlyi Sándor gróf kibontotta a Magyar Gazdaszövetség zászlaját, mióta elhangzott Főthron a tömörülésre intő szózat szervezkedni kezdtek a földmivelő Magyarország háttérbe szorult gazdái, alig volt olyan nagy szükség gazdáink összetartására, mint ma, midőn a jelen ép oly súlyos problémákat hord felszinen, mint aminőkkel a közel jövő fenyeget.

A nyiregyházai országos gazdasági nagygyűlés az előjelekből ítélve népesség dolgában felülmúlja az összes eddigi gazdaggyűléseket. Méltán lesz kifejezője a földmivelő Magyarország óhajainak és panaszainak. A nagygyűlést Darányi Ignác, a Gazdaszövetség elnöke vezeti, akit maga Károlyi Sándor gróf, a klasszikus vezér, jelölt ki utódjául s aki egy deceniumnál tovább tartott kormányzásával fejlesztette Magyarország mezőgazdaságát oda, ahol most áll. Körülötte lesznek a gazdatisadalom előkelőségei, akik mindig az első sorban küzdöttek a gazdák érdekeiért s a nagygyűlés előadói: Mailáth József gróf, Mezössy Béla volt államtitkár, Liptay Béla orsz. képviselő, Bernát István és Meskó Pál, oly nevek, amelyek tiszteletreméltóságukat és tekintélyüket egyaránt nagy hatást gyakorolnak a gazdák közvélemény kialakulására.

A parádi és palicsi gazdanagygyűlések után még nagyobb erővel fog fellépni a gazdatisadalom Nyiregyházán. Az öntudatnak ez az évről-évre való erősödése immár imponáló hatással lesz az egész társadalomra, jelöl annak, hogy bármily változások következnek is be időközönként a politikai életben, a földmivelő társadalom érdekeit nem lehet, nem szabad többé háttérbe szorítani. Megnyilvánulnak itt is, ott is olyan törekvések, amelyek nem egyhangzó a mezőgazdaság érdekeivel: agrárellenes vámpolitikát hirdetnek a mai agrárvámvédelemmel ki nem békülő merkantilibisták, a nagy léptekkel haladó szövetségi mozgalomnak akarják útját állani a liberalizmus nevében s a szociális törvényhozás terén is a gazdák ellen

irányul majdnem minden gondolata azoknak a tényezőknek, amelyek a gazda és cseléd között oly káros viszályokat idéztek elő kudarcot vallott bujtogatásukkal. Mailáth gróf és Mezössy volt államtitkár adnak hangot a gazdák közvéleménynek ezekben a kérdésekben: az ő javaslatukban nyer kifejezést az az alapgondolat, hogy a magyar gazdatisadalom a kor magaslatán állva meg akar felelni szociális földadatainak, de egy pillanatra sem tűri tovább, hogy a mezőgazdaság érdekei a jövő kormányzati és törvényhozási intézkedéseinek háttérbe szoruljanak.

A nagygyűlés másodsorban alkalmat nyújt a gazdatisadalomnak arra is, hogy szembeszálljon amaz alaptalan vádaskodással, melyek a drágasággal a gazdákot okozzák. Meskó Pál reá fog mutatni a drágaság igazi okaira s azon módozatokra is, amelyekkel azt enyhíteni lehet és kell. A magyar gazdák állást foglalnak a drágaság előidézőivel szemben, hogy az egész ország lássa, mily nagy megtévesztés folyik már éveken keresztül az agrárellenes körökből, melyek a drágaság minden ódiáját a termelőkre szeretnék kenni.

Az egész országnak meg kell hallani azokat a nagyhorderejű kijelentéseket, amelyek szeptember huszadikán Nyiregyházán fognak elhangzani, mert ott az egységes nagy magyar gazdatisadalom, a földmivelő Magyarország fog megszólalni, melynek a szavát semmibe sem venni nemcsak veszedelmes, de ma már a lehetetlenségek közé tartozik. A Magyar Gazdaszövetség, mely a szociális haladás és különösen a falusi milliók fölemelése terén elévülhetetlen érdemeket szerzett, az egész ország rokonszenvére számíthat törekvéseivel, melyeknek nagyjelentőségű újabb határhőve a nyiregyházai nagygyűlés.

A földmivelő osztály becsülete követeli, hogy egyetlen falusi gazdákör, szövetség, falusi testület se maradjon el erről a nagygyűléstől.

Közegészségügyünk.

Irta: Dr. Bognár Oszkár.

I.

Talán már elmondhatjuk, hogy a kolera veszedelme elmúlt fejünk fölül; talán megmenekül ez az amúgy is sok csapástól látogatott ország egy borzasztó járvány borzalmaitól. Egy nyomot azonban okvetlenül hagy maga után, a mi alkalmasint javunkra szolgál — azt t. i., hogy fellebbentette a fátolt közegészségügyi igazgatásunkról és az ázsiai kolera fenyegetése beigazolta azt, hogy közigazgatásunk milyen ázsiai.

Már maga az, hogy közegészségügyi törvényünk 1876-ból való, eléggé

bizonyítja azt, hogy egészségügyi adminisztrációnk elavult. Az a sok csodás felfedezés, új ismeret, a mi az orvosi és egészségügyi tudományokban napfényre került, nem tudta rábírni az illetékes köröket, hogy évtizedekkel előbb hozott törvényünket a modern élet követelményei szerint átalakítsák. A régi törvényt toldozzák-foldozzák rendeletekkel, melyek természetesen ad hoc adatnak ki és nélkülöznek mindenféle egyöntetűséget, vezérlő irányelvet.

Ezen a téren is, mint minden olyan téren, a hol kulturáról van szó, fogott a magyar átok: minden a politikába fullad bele. Közegészségünk a legilletékesebb ember: Andrássy Gyula gróf, Magyarország volt belügyminisztere mondotta a legilletékesebb kritikát, szomorúan konstatálta, hogy nem áll oly fokon, mint az kívánatos lenne, de egyszerre rámutatott az okra is, t. i. arra, hogy a politika tereli el a figyelmet és vonja el az erőket az alkotó, kulturmunkától. „Még az egyetemi tanárok is — panaszolja Andrássy Gyula gróf az orvosoknak Miskolcon tartott gyűlésén — előbbrevalónak tartják a politikát és saját karrierjük megalapozását, mint a tudományok előmozdítását.”

76 óta gyökeres változás állott be úgy az orvosi tudomány, mint a higienia terén és bámulatbaejtő felfedezések és gazdag ismeretek terelték ezeket új irányokba. A bakterologia óriási haladása és pozitív eredményei beigazolták, hogy a legtöbb és legpusztítóbb betegség az emberi szemmel egyáltalán nem látható, csak ezerszeres nagyítások mellett érzékelhető bacillusoktól ered és a betegségek elleni védekezés az ezek elleni óvintézkedésekben áll, a melyek közül leghathatósabb a folytonos és lehető tökéletes tisztaság. Hogy ezen a téren, hogyan állunk, arról azt hiszem jobb nem beszélni. Elszomorító, ha az ember a mostani kolera veszedelem alkalmából kiadott miniszteri rendeleteket olvassa. A legeslegelembb tisztasági követelményekre, kemény bírságok terhe alatt kell szorítani az embereket, mikor igazán csak a tulajdon érdekeikről van szó. A lakások tulsufoltak, azok tisztításával, szellőztetésével egyáltalán nem törődnek; de még, ha szellőztetni akarnák is, hogy tehetnének azokon a tenyérnyi ablakokon át. A trágya és szemétdombok egészen a lakhely mellett, a legesekélyebb óvintézkedések nélkül. A nagyobb városokban a szemétkihordás, utcatisztítás, csatornázás olyan patriarchalis állapotban van, hogy csak egy kisebb mérvű kolera kellene és ezrével hullának az áldozatok.

Igen nagy tévedés azt hinni, hogy a szegénységnek okvetlenül együtt kell járnia a piszokkal, hiszen a tisztasághoz csak víz és levegő szükséges. Ezen a ponton vár szép feladat a közigazgatásra. Ennek lenne hivatása, hogy erről a népet felvilágosítsa, természetesen nem gőgös rendeletekkel, bírságolással, hanem felvilágosító, oktató módon, a mire a közigazgatási tisztviselőknek van legtöbb alkalmuk és magas tekintélyüknél fogva, tanításuknak, utbaigazításainak legnagyobb hatékonysága.

De ne várjuk ezt a mi „politizáló közigazgatásunk”-tól. Neki nagyob gondja a politika, vagy tán maga sincs vele tisztában?

Nem mondhatunk sokkal több jót a kórházainkról sem. Számuk kevés felszerelésük ócska, hiányos, a fekvőhelyek száma kevés. Még jó, ha ilyen kórház van, mert százszámra akadnak még nagyközségek is, a hol kórház nincs.

Azok az állapotok pedig, a melyek az orvosi szolgálat körül uralkodnak egyenesen kétségbejítő. Száz- és száz helyen nincs betöltve évek óta a körorvosi állás; még pályázó sem akad. 8—15 községnek van igen sok helyen egy orvosa. Ezt még csodálni sem lehet, ha tekintetbe vesszük azt a silány díjazást, a miben a vidéki orvosok részesülnek. 500—600 forint évi fizetés dotálnak orvost. Azért a pár hatosért, a mit egy látogatásért fizetnek, gyakran 8—10 kilométerre kell utaznia, télvíz idején, nyitott parasztszekéren. döcögős uton. E mellett hgyan bálnik a magyar társadalom az orvosokkal, mint minden egyéb kategóriával, mely nem politizál? Egy harmad-negyedrangu politikusnak, több tekintély, elismerés az osztályrésze mint egy elsőrangú orvosnak. Vonatkozik ez nemcsak a társadalomra, a mely utóvégre is csak példák után indul, — hanem a hivatalos, felső, sőt legfelsőbb körökre is.

Erre nézve csak egy esetet mondok el. Az irtózatoss emlékü ököritői tüzkatasztrófanál működött orvosok az értesülés után nyomban a helyszínén történt megjelenésükkel egész sereg emberéletet sikerült megmenteniök. E közben minden tőlük telhető erőfeszítést fejtettek ki. Éjnapot egygyé téve ápolták, gondozták betegeiket, egészségüket komolyan fenyegető megerőltetésekre serkentette őket lelkiismeretük és kötelességtudásuk; bátran el lehet mondani, hogy az a munka, a mit az ököritői orvosok végeztek, emberfeletti volt, úgy a vállalt, mint várt kötelezettséget sokszorosan felülmuta, a nevelésesen csekély díjazással egyáltalán arányos és... a királyi kitüntetés mégsem az orvosokat, hanem azokat a mindenestre dicséretre érdemes urnőket érte, a kik a sebesülteknek élelmiszereket küldtek. (!)

Mindezek a viszonyok gyökeres és alapos reformra szorulnak.

Iparos ösztöndíj.

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara közhirre teszi, hogy a nagyméltóságú keresk. m. kir. miniszter ur folyó évi augusztus hó 11-én 55844—1910. sz. a. külföldi ipari viszonyok tanulmányozására és az ott tapasztaltak itthon értékesítése céljából a kamara területére egy 600 (hat száz) koronás külföldi tanulmányi iparos ösztöndíjat engedélyezett a melyre ezennel 1910. évi október hó 20-án záródó határidővel pályázatot hirdet.

Pályázhatnak a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara területén Marostorda-, Csik-, Háromszék és Udvarhelymegyében illetékes kézmű iparosok.

A pályázati kérsben a folyamodó lakhelye, családi és vagyoni viszo-

nyai, foglalkozása, előképzettsége, nyelvismeretei, erkölcsi magaviselete esetleges tanulmányai, az általa esetleg elnyert kitüntetések és végül az ösztöndíj elnyerése esetén teendő utazás iránya részletesen megjelölendő és lehetőleg hifeles okmányokkal igazolandók, valamint az is, vajjon az illeté katonai kötelezettségének eleget tett-e már és vajjon biztosítva van-e előre is egy megfelelő külföldi gyárban vagy műhelyben való alkalmaztatása esetleg valamely külföldi szakiskolába leendő felvétele. Az illetőnek kötelezettséget kell vállalnia az iránt, hogy az ösztöndíj különbeni visszafizetésének terhe alatt vissza fog térni hazájába s külföldön szerzett ismereteit itt fogja értékesíteni.

Azok, akik katonai kötelezettségüknek még nem tettek eleget, vagy az alól felmentve nincsenek, az ösztöndíjra nem számíthatnak. A kisoruakért atyjuk, vagy gyámjuknak kell kezességet vállalniok a fenti kötelezettség betartása tekintetében

A határidőn túl beérkezett folyamodások nem vétetnek figyelembe.

Marosvásárhely, 1910. szept. 3.

Tauszik B. Hugó, László Gyula,
kir. tanácsos, elnök. m. titkár.

A kolera.

Oroszországból érkezett a rénhir, hogy az emberiség nagy ellensége a kolera közeledik hazánk felé s itt is elterjedt, hogy kolera esetek fordultak elő. Hála legyen a Gondviselésnek, hogy ez ideig csak egyetlen eset fordult elő Pozsonyban. Mindenfelől érkeznek riasztó híradások, hogy hol itt, hol ott történt megbetegedés, de nyomában érkezik a cáfolat is, s csak a nagy ijedelemnek lehet tulajdonítani ezeket a híreket.

Mindamellet a mi ma még nincs itt, az már reggel itt lehet. Épen ezért nagyon lehet örülni a városi tanács intézkedésének, hogy a Varga patakot, ezt mindenféle miazmával telt rakitart kitakarítatja. A személtetés behozataláról is hallottunk s nem lehet eléggé helyeselni a tervet, hiszen a Küküllő partját és közvetve magát a Küküllőt is megfertőzte az oda hordott szemét. Sokféle intézkedésre van szükség, hogy a kór felléptét meg tudjuk akadályozni, s csak helyeselni tudunk minden lépést, a melyet a városi tanács a legdrágább kincs, az emberi élet megmentése érdekében tesz.

Nagyon sok udvaron halomszámra áll a szemét, az utcát nem tartják megfelelő tisztaságban a vállalkozók s ezeknek szigorú felügyelete is nagyon kívánatos. Hiszen ha egy ilyen helyre bevinné magát a betegség Isten legyen aztán irgalmas az egész családnak, községnek.

Nekünk különösen ügyelni kell, hiszen itt van a szomszédban a kolérától megfertőzött Oláhország, s már fordult is elő kolera gyanus megbetegedés Háromszéken.

Fekete Ferencné kurtapataki lakos aug. 29-én kézdiszentléleken halt el kolera gyanus tünetek közt. Feketénét felboncolták s a bélrészeket felküldötték Budapestre a bakteriológiai intézetbe megvizsgálás végett. Még a határzár nincs elrendelve Oláhország felé, de ha marhavész hoztak volna be, eddig a fejvesztés

is ki volna mondv a határzár megszöjévé, így még a zárlat sincs elrendelve, pedig sok ember élete többet ér a marháénál.

Már csak ezekert is fokozott tisztaságot kell tartanunk minden vonalon. A gyomrot különösen rendben kell tartanunk s tartózkodni a gyümölcs, különösen mosatlan gyümölcs élvezetétől, s tisztátlan vizivásától.

Hála Isten bizhatunk, hogy ez a csapás a hatóságok éber figyelme miatt nem fog kitörni hazánkban, de ha mégis előfordulna az, a ki gyomorfájást érez, langyos és hígított pálinkát vagy bort igyék, mert ez az egyik legnagyobb ellensége a kolerának, illetve bacillussainak. Természetesen ez nem lehet ok az ivásra, mert akkor épen elgyengíti a szervezet ellenálló képességét. Ha valakinek a gyomra nincs rendben, különösen ha hányingere van, forduljon orvoshoz, mert még mindig jobb félni, mint megijedni és tisztaság legyen minden vonalon.

HIREK.

— **Dalegyleti ünneplés.** A fényes pályát betöltött Székely Dalegylet már negyedszázados multra tekint vissza és merithet lelkesedést a jövőre. A negyedszázadon keresztül Dr Ráczkövi Samu járási tiszti orvos volt az egylet elnöke; ő vezette diadalról-diadalra az egyletet. Hétfőn este megjelentek a Székely Dalegylet tagjai Dr Ráczkövi lakásán. Nagyon szépen énekeltek. Majd Nagy János üdvözölte Ráczkövit, mint a Székely Dalegyletnek megválasztott örökös tiszteletbeli elnökét. Ráczkövi meleg szavakban mondott köszönetet a nem várt kitüntető bizalomért és a Székely Dalegylet további felkarolását a maga részéről biztosítja.

— **A népszámlálás előkészítése.** A kereskedelmi miniszter körrendeletet intézett a törvényhatóságokhoz, az 1910. évi népszámlálásról szóló 1910. évi VIII. t.-cz. végrehajtása tárgyában. A rendelet foglalkozik a népszámlálás nagy jelentőségével és közli azokat az utasításokat, melyeknek alapján az összeírást meg kell ejteni. A rendelethez mellékelte a miniszterium az összeírási ívek mintáit. Hat különböző ívet fognak az összeírásnál használni és pedig:

a) Számlálólap: a jelenlevő népesség egyenkinti számbavételére, vagyis a tulajdonképpeni népszámlálás céljára;

b) Házigyűjtőív: a lakási célra szolgáló épületeknek s az ezekben levő lakásoknak és azok helyiségeinek összeírására, továbbá az egy-egy épületben lakó s számlálólapon összeírt egyéneknek s a lakásból távollevőknek számszerű kimutatására;

c) Községi gyűjtőív: az egy-egy községben vagy városban kitöltött házigyűjtőívek és számlálólapok fontosabb adatainak számlálóbiztosi kerületenkint házszámok szerint való kimutatására;

d) Községi összesítőív: egy-egy község vagy város összes községi gyűjtőívei végeredményeinek összefoglalására;

e) Kimutatás a népszámlálás alkalmával felmerült költségekről;

f) Részletes utasítás a számlálólapok, házigyűjtőik, községi gyűjtő- és összesítőik és a népszámlálás költségeire vonatkozó kimutatás kitöltésére. Az egyes összeírási iva kitöltésére, illetőleg az adatgyűjtésre részletes utasítást tartalmaz a rendelet úgy a számláló-biztosok és felülvizsgálók részére, mint a lakosság számára.

— **A székeiy dalegylet uj elnöke.** A székeiy dalegylet nemrégiben nagy lelkesedéssel, a dr. Ráczkői Samu lemondásával megüresedett elnöki állásra Dr. Paál Árpád vármegyei főjegyzőt választotta meg. Alig érhetett volna méltóbb embert a kitüntetés, mint Paál Árpádot, a ki egész szívével igaz székeiy, a ki minden mozgalomnak, mely a székeiy kulturát és székeiy érdekeket szolgálja, lelkes támogatója, igaz jó akarója. Számtalan esetben megmutatta már nemes érzelmét a város polgársága iránt táplált szeretetét s valóban az ő megválasztásával nemcsak a jövőre vetett reményüket, hanem a múlt elismerését is kifejezték. Mi is, mint a székeiy ügyek harcosai, őszinte örömmel üdvözljük uj tisztségében s kérjük tartsa meg eddig tapasztalt jó indulatában a székeiy dalegyletet, melynek vezetője lett és vezesse ama magas nivón, a mint volt és a mint a derék egyesület valóban meg is érdemli. A dalegylet legközelebb szerenaddal tiszteli meg uj elnökét.

— **Halálozás.** Stefán Károly vároosi fogyasztási hivatalnokot pótolhatatlan veszteség érte, felesége szül: Nogl Amália folyó hó 4-én este fél 12 órakor életének 53-ik évében elhalt. Temetése a ref. egyház szer-tartása szerint e hó 6-án általános részvét mellett történt meg. Nyugodjék csendesen!

— **A legközelebbi teljes napfogytakozás.** 1911. április 28 án lesz, de a maga teljességében a földnek ismét csak olyan részein lesz látható, amelyek legkevésbé alkalmasak a csillagászati megfigyelésekre.

— **Iparfejlesztés Mármarosban.** A mármaroszigeti iparfejlesztő bizottság, összesen mintegy hét telepen, Mármaroszigeten, Kökényesen, Gányán, Nyágován, Aknaszlatinán, Rónaszéken és Lonkán szövészetet, himzést és kosárfonást vezetett be. Ez az uttörő munkásság eddig nagy állami támogatást igényel, mert az elmaradt és tanulatlan nyomorgó lakosság nagy költséggel és fáradtsággal volt csak begyakorolható az ipari munkába. Minthogy most már a felsorolt iparágakban jól kiképzett munkásanyag áll rendelkezésre, a kormány elhatározta, hogy az immár meglevő készségek kiaknázását magánvállalkozásra bizza és a tanszer-vezet állami támogatását megszünteti. A múlt napokban a földmívelésügyi és a kereskedelemügyi kormány kiküldötteinek jelenlétében az iparkamara és az országos háziipari szövetség, valamint jőnevi háziipari vállalkozók közbenjárásával egy ad hoc bizottság az ügyet a helyszínen alaposan tanulmányozta és nagy a valószínűség arra, hogy a magánvállalkozás ott nagy ipart fog létesíteni. A kamarát a közel egy hétig tartó tanácskozásnál Szávay titkár és dr. Rédei segédtitkár felváltva képviselték.

— **Arany János szobra.** Nagykörös város szobrót emelt Arany Jánosnak a nagy magyar költőnek s a szobrot, amely Strobl Alajos vésője alól került ki, szeptember 25 én, Arany János Nagykörös-öl való távozásának ötvenedik évfordulóján leplezik le. A leplezési ünnepély délelőtt 11 órakor kezdődik és sorrendje a következő: 1. Himnusz. Előadja a főgimnáziumi és tanítóképződei egyesült énekkar Varga József tanár vezetésével. 2. Elnöki megnyitó Tartja: Ádám László, a szoborbizottság elnöke. 3. Ünnepi beszéd, tartja: Beöthy Zsolt. 4. Alkalmi költemény. Előadja: Szabolcska Mihály. 5. A szobrot átadja a szoborbizottság nevében Horváth József titkár; átveszi a ref. egyház nevében Patonay Dezső lelkész, a város közönsége részéről Póka Károly polgármester. 6. Arany. (Alkalmi pályamű.) Előadja: Pállfy Zoltán főgimn. tanuló, a pályázat nyertese. 7. A szobor megkoszorúzása. 8. Zárószó. Tartja: Kozma Ferencné, a szoborbizottság társelnöke. 9. Szózat. Előadja a főgimnáziumi és tanítóképződei egyesült énekkar Varga József tanár vezetésével.

— **Pályázati hirdetések.** A Dr. Demeter Lőrinc udvarhelyi járás főszolgabírája nyugdíjaztatásával megürült állásra 4451 szám alatt hirdette ki az alispán a pályázatot s határideje október hó 1 déli 12 óra. A kitűzött határidőig pályázni lehet azon állásokra is, a melyek a főszolgabírói állás betöltésével esetleg üresedésbe jönnek. Szintén most jelent meg a pályázati hirdetmény a székeiyudvarhelyi rendőrkapitányi állásra is, melynek határideje f. hó 20 déli 12 óra. Mindkét pályázat a vármegye alispánjánál adandó be.

— **Őskori leletek Háromszékme-gyében.** Sepsiszentgyörgyről írják, hogy azok az ásatások, melyeket a „Székeiy Nemzeti Múzeum” megbízásából László Ferenc dr. múzeum-őr több héten át az erősi tyászkegyi őstelepen végzett, a napokban nyertek befejezést. Az erősi őstelepet a Krisztus előtti harmadik évezredben lakták. A telepesek magas kulturájára mutat, hogy az edény-festésben és általában a cserépedény-készítésben nagy tökéletességet értek el. De magas kulturát mutatja cölöpökre épített házak építésmódja is. A legrégibb kultúra nyomait 4—5 méter mélységben lehetett megtalálni. Az ásatásokat a múzeum még 1907-ben megkezdte. Az idei ásatások legfőbb eredménye négy méter mélységben egyik cölöp-lakásnak feltárása volt, melynek segítségével az egész lakás berendezése napfényre került. A nyolc méter hosszú, és öt méter széles, négyszögletű, kétosztályu lakásban volt két tűzhely, egy katlan, egy égető-kemence s a ház belseje körül agyagból égetett parkány. A ház tapasztott földjén néhány agyagedényt eredeti helyén találtak.

Az ásatás másik fontos eredménye hogy az őskori lakók által használt ékszereknek egy egész kollekcióját gyűjtötték össze. Az ékszereket csontból, szarvasagancsból, állatfögből és vörös rézből készítették. Van köztük mintegy 50 drb szarvasfogból készült és zöldre festett függőcske; csontból kagylóhéjból, szarvasagancsból készült, átfurt, hengeralku gyöngy,

különböző nagyságban, szintén vagy 50 drb; a legkisebbek 2—3 mm., a legnagyobbak 25—30 mm. hosszúak. Legérdekesebbek a vörös rézből készült gyöngyök; ezek is különféle nagyságúak; számuk 2—3 ezer. Szintén vörös rézből valók azok a spílarisan hajlított tekeresek is, melyeket kar- vagy lábperec gyanánt használtak. Az ékszerek legnagyobb része egy helyről, egy fazék tartalmából valók. Ez ékszerlelet mellett volt egy másik festett edény befedve egy csuproskával s benne 15 darab hasogatott köpenge, tör és más kő-eszköz. Nagyon szépek a pattintgatás útján készült nyilhegyek is. Agyagból készültek az edényeken kívül a kanalak is, melyek legtöbbször 2—3 színre vannak festve. Ugyancsak agyagból készítették a szobrocskákat, ugynevezett idolumokat is, melyek állatokat és embert ábrázolnak. A csonteszközök között nagyon sok az ár, meg a tü. Baltát készítették kőből és szarvasagancsból csiszolás útján. Az ásatásokat, melyek már korábban is széles körben keltettek érdeklődést, a jövő tavasszal folytatni fogják.

— **A mezei egerek kötelező irtása.** Baranya vármegye törvényhatósága szabályrendeletet alkotott a mezei egerek kötelező irtását illetőleg, a mely szabályrendeletet a kormányhatóság most hagyta jóvá. A szabályrendelet kimondja, hogy a vármegye területén minden birtokos köteles szántóföldjén, kertjében, legelőjén, vagy bármi néven nevezett kopár területén a mezei egeret irtani. Ennek elmulasztása esetén, vagy ha az egerek tömeges fellépése észlelhető, a hatóságilag vezetendő irtás egyes veszélyeztetett területekre hivatalból elrendeltetik. Ezen esetekben a költségeket az érdekeltek viselik s azok közadók módjára vetetnek ki.

— **Az oláhok fészkelődései.** Valóban borzasztó, a mit mivelnek az elvakított oláhok lelketlen izgatóik parancsszavára. Szomorú hír érkezik Alsófehér megyéből, a hol Celna községben történt véres eset. A kibukott oláh képviselők sorra járják a községeket és folyton izgatják az amugy is fanatizált oláhságot. Celnán is az oláhság egy mulatságán oláh nemzetiségi jelvényekkel jelentek meg s mikor a csendőrök el akarták távolítani azokat, ellene szegültek és a csendőrség kénytelen volt fegyverét használni s két legény holtan esett össze, négy ifju pedig véresen terült el. És a legszomorubb az esetben, hogy nem egy közönséges incidensről van szó, hanem előre elkészített tüntetésről. A hadbíróság kiszált a helyszínére és fegyver jogos használatát megállapította. Kérlelhetetlen szigorral kell fellépni az izgatók ellen, addig a míg több vér nem öntözi miattuk a földet.

— **Tanítói sors.** Ha valaki fogalmat akar magának alkotni arról, hogy milyen pártfogásban részesül egy ref. felekezeti tanító Udvarhelyvármegyében, elég lesz tudnia a farcádi tanító ügyéből a következőt: Az udvarhelyi egyházmegye bírósága megbüntette tanítót 200 koronáig és elmarasztalta 270 korona perköltségben. Az egyházkerületi fegyelmi bíróság a büntetés alól felmentette, de 322 korona eljárási költség meg-

fizetésére kötelezte és az esperesi hivatal értesítette tanítót, hogy ezen összeget részletekben nem fizetheti, hanem egy összegben. Különös játéka a fátumnak, hogy éppen most, a farcádi egyház pénztára a tanító esedékes illetményeinek kiszolgáltatását lelkészi beavatkozás folytán megtagadta. S ugyanakkor az esperesi hivatal értesíti tanítót, hogyha 3 az az három nap alatt a perköltséget nem fizeti: végrehajtás útján behajtatja. Valószínű tehát, hogy tanító fizető-képtelenné válván, butorait és ruházatát elfogják venni.

— **Táncanfolyam-megnyitás.** Tisztelettel értesitem a helybeli és vidéki közönséget, hogy folyó hó 3-án (szombaton) a „Budapest”-szálló nagytermében táncanfolyamot nyitok. Tandij 6 heti tanfolyamra 12 korona. A 6 heti tanfolyam alatt növendékeimet tanítom az összes modern táncokon kívül az eredeti francia esztétikai szerinti illem és testgyógy-ségre is. A bostont külön 3 óra alatt betanítom, óránként 4 korona, csoportban 2 korona díjazás mellett személyenként. Tanítási idő: gyerekeknek d. u. 5—7-ig, felnőtteknek este 8—10-ig tart. Este 7—8 óráig bosztonkurzus. Beiratkozni lehet Betegh Pál könyvkereskedésében és a tanórák alatt. Házaknál csakis meghívásra jelennek meg. Kiváló tisztelettel: *Sára Miklós*, okl. táncitanító.

— **Jogi vizsgákra való készülés megkönnyítése.** Dr. Dobó jogi szem-nárium Kolozsvárt azok érdekében, akik hátralevő jogi vizsgáikat szeptember hónapban, avagy esetleg később akarják letenni, de Kolozsvárt szigorlatuk előtt csak rövid ideig tartózkodhatnak, tankönyveket helyettesítő s az összes szigorlati kérdéseket felölelő jegyzeteket már most kikölcsönzi, az illetőket szigorlatuk előtt pár napi rekapituláló kurzuson előkészíti s többszöri próbaszigorlaton az egész anyagból kikérdezi. Aki jogvégezett, azt három hónap alatt doktorátushoz juttatja az intézet, mely a kolozsvári összes jogi vizsgákra előkészíti. Tanrendszerét és működését ismertető könyvet „Tájékoztató a jogi szemináriumról” díjmentesen megküldi.

— **„Az üzlet”** nevű kitűnően szerkesztett kereskedelmi szaklap, mely szórakoztatva tanít és tanítva szórakoztat, különösen a reklámra, a kiakaratrendezésre, az üzletvezetés száz meg száz apró fogására oktatja olvasóit detaillistákba. Erről a lapról tárgyilagosan állapíthatjuk meg, hogy az nélkülözhetetlen segédeszköz minden modern kereskedőnek s viszont a modern kereskedőkről megjegyezhetjük, hogy csak ezeknek van a mai nehéz viszonyok között létjogosultságuk. Érdeklődőknek szívesen küld mutatószámot a kiadóhivatal; Budapest VI. Aradi-u. 8.

Nyomdász-
tanulóknak 2—4 gimnáziumot, reál- vagy polgári iskolát végzett fiukat felvesz **Betegh Pál** könyvnyomtató-intézetébe Székeiyudvarhelyt — havi fizetéssel.

Szám: 9124—1910. tikvi.

Hirdetmény.

Székelypálfalva község telekkönyvei (birt. szab.) tagosítását következében az 1869: 2579 I. M. szabályrendelet-hez képest átalakításnak és ezzel egyidejűleg mindazon ingatlanokra nézve, amelyekre az 1886: XXIX. t. cikk, az 1899: XXXVIII. és az 1881: XVI. t. cikknek a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. XXIX. t. cikkben szabályozott eljárás a telekbejegyzési bejegyzések helyesbítésével kapcsolatban fogantatottak.

E célból az átalakítási előmunkákat hitelesítése és a helyszíni eljárás a Pálfalva községben 1910. évi október hó 10-én fog kezdődni.

Ennélfogva felhívjuk:

az összes érdekeltet, hogy a hitelesítési tárgyaláson személyesen, vagy meghatalmazott által jelenjenek meg és az új telekkönyvi tervezet ellen nyaláni észrevételeiket annál bizonyosabban adják elő, mert a régi telekkönyvek végleges átalakítása után a téves átvezetésből eredhető kifogásokat jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik;

mindazok, akik a telekkönyvben előforduló bejegyzésekrenézve okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, a kiküldött bizottság előtt a kitűzött határonapon kezdődő eljárás folyamata alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseiket igazoló esetleges okirataikat mutassák fel;

mindazok, akik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírást az 1886. XXIX. t. c. 15—18. és az 1889. évi XXXVIII. t. c. 5, 6, 7. és 9. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos

az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdon jog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogait ezen az úton nem érvényesíthetik és a belyeg és illeték elengedési kedvezményről elesnek, és

mindazok, kiknek javára tényleg már megszűnt követ. léssr. vonatkozó zálogjog vagy megszűnt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve, ugyszintén azily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztését kerelmezzék, illetve, hogy törlesztési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a belyegmentesség kedvezményétől elesnek.

A kir. járásbiróság, mint telekkönyvi hatóság.

Székelyudvarhely, 1910. szept. 1. Gyarmaty Ferenc sk, kir. trvszki bíró

A kiadmány hitelül:

Gyertyánossy,

kir. trvszki telekkönyvvezető.

Gazdasszonyi állás.

A helybeli főreáliskola internátusánál a gazdasszonyi állás betöltendő, melyre olyan intelligens nő kerestetik, aki 30—40 év körüli s aki a gazdasszonyság minden ágában jár-tas.

Fizetése évi 600 korona és teljes ellátás, lakás. A kik ezen állást elfoglalni óhajtják, hatósági erkölcsi bizonyítvánnyal felszerelt kérésüket f. hó 15-ig adják be az igazgatósághoz. Az állás azonnal elfoglalandó.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Szenkovits János Utódánál

SZÉKELYUDVARHELYT

KÉSZEN

Férfi és fiu ruhák

Fehérneműek

Felöltök

Kosztümök

Blousok

Cipők és kalapok

óriási választékban és legjutányosabban kaphatók.

Őszi búkköny és Szent János rozs

vetés céljára beszerezhető:

Szőllősi Samu szeszgyárosnál Székelyudvarhelyen.

A míg a készlet tart — métermázsánként 18 K-ért.

Raktáros

„Dréher“-sörnek kerestetik.

Kérdések intézendők:

Dichler Gyulához, főraktár Segesvár.

Zempléni Árpád

író, a Petőfi Társaság tagjának a következő művei kaphatók:

Uj versek (1893—1897). Negyedik kiadás. Budapest, 1898. Franke Pál bizománya. Terjedelme 8 iv; ára 1 K.

Válogatott versei. (1884—1892 1897.) Budapest, Franke Pál bizománya. Terjedelme 18 iv; ára füzve 2 K, diszkötésben 5 K.

Kis emberek. Elbeszélések. Valtér Ernő kiadása. Budapest. 1899. Terjedelme 10 iv; ára 1 K.

Didó. Verses lírai regény. Tóth István négy szoborképével. Második kiadás. Budapest, 1901. Terjedelme 12 és fel iv; ára füzve 2 K, magyar stíli diszkötésben 3 K.

Washington, Pályadíjnyertes óda, 1906.

Rosszú. Osztályok hősi ének. A Kisfaludy-Társaság 1907. évi Bulyovszky díjával jutalmazott kisebb elbeszélő költemény. Második kiadás ára 1 K.

Istár és Gilgamesz. Babiloni regé. Budapest, 1910; ára 1 K.

Turáni Dalok. (1900—1910.) Mondai és történelmi hősének. Budapest, 1910. Terjedelme 16 iv; ára füzve 5 K, stilszerű diszkötésben 8 K.

Mindezek együttesen és külön-külön is megrendelhetők a szerzőnél (Budapest, IV. Bástya-u. 11. sz. alatt) a pénz előleges beküldésével vagy utánvét mellett.

Fűszerüzletbe

egy 14 éves fiu tanulónak felvétetik Jelentkezni lehet e lap kiadóhivatalában.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelynegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2-szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú diszlevélpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos levélpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász- 20-féle helybeli felvétel levélpapírosok stb. Képes levelezőlapok Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenfélé könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olesó áron kerülnek ki

Acélirótollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárazak, disztollszárazak. Ironok, fekete, színes és másoló-ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, iron-heggyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajlező kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDÜ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek stb. Hangoló-sipok és o. rinák. Monogramok fehérnemű és levélpapírrajzokra. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémblől, erdészkalapácsok gyári árban.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-s zfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyeg szegek, kapesok stb.

Mindenféle színű, nagyságu, sulyu és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrő-papírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemezpapírok minden sulyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépírási és rondírási minták. Olesó legyező-fal-rajzek, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka- és névjegytárcák Dohány-ésszivartárcák bőrből és fémből. Bőrtárcák, pénzes-erszények, okmány és irománytáskák.

Betegh Pál villam-motoros könyvnyomtató-intézetében Székelyudvarhelyt.